

Turkish Studies Educational Sciences

Volume 14 Issue 3, 2019, p. 699-722

DOI: 10.29228/TurkishStudies.22764

ISSN: 2667-5609

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info / Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş:* 14.02.2019

✓ *Accepted/Kabul:* 10.06.2019

✍ *Report Dates/Rapor Tarihleri:* Referee 1 (17.03.2019)-Referee 2 (04.03.2019)- Referee 3 (27.02.2019)

This article was checked by iThenticate.

2023 VİZYON BELGESİ İLE İLGİLİ OLARAK OKUL YÖNETİCİLERİNİN GÖRÜŞLERİ*

Muhammet Baki MİNAZ** - Hakan DİKMEN***

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, başta Türkiye'nin eğitim sorunlarına çözüm bulmak amacıyla yayımlanan 2023 Vizyon belgesinde ortaya konulan hedeflerin eğitim sorunlarını çözmede ne derece etkili olacağını saptamaktır. Araştırmada okul yöneticileriyle görüşülmüştür. Okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde, 2023 Vizyon belgesinde ortaya konulan hedeflerle bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azalıp azaltılmayacağı, öğrenciler açısından bir fırsat eşitliğinin sağlanıp sağlanmayacağı, ortaya konulan hedeflerle yeni bir neslin yetiştirilip yetiştirilemeyeceği, öğretmenin toplumda kaybettiği eski saygınlığına kavuşup kavuşmayacağı, hedeflerin ülkemizi eğitim açısından dünya ülkeleri arasında istenilen konuma getirip getirmeyeceği, sınavla öğrenci alan okul sayısının azaltılmasının var olan sorunların çözümünde nasıl bir etki yaratacağı, zorunlu ders sayısı ve çeşidinin azaltılmasının öğrenci üzerinde nasıl bir etki yarattığı, okullarda idareci olmak için getirilen sınav ve yüksek lisans şartının nasıl değerlendirildiği, eğitimin dört temel ayağı arasında etkili bir iletişimin kurulması halinde öğrenci disiplinsizliğinin azalıp azalmayacağı ve 2023 Vizyon belgesini genel olarak nasıl buluyorsunuz sorularına cevap aranmıştır. Bu sorulara cevap bulmak amacıyla Siirt ilinde ilkököl ve ortaokullarda görev yapan 30 okul yöneticisiyle görüşülmüştür. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Daha önceden hazırlanan sorularla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak eğitim yöneticilerinin 2023 Vizyon belgesi hakkındaki

* Bu çalışma 2019 yılında Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezsiz Yüksek Lisans dönem projesi için hazırlanan projeden türetilmiştir.

** Dr. Öğr. Üyesi, Siirt Üniversitesi, E-posta: mbakiminaz@gmail.com

*** YL Öğrenci, Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, E-posta: limaryo_1818@hotmail.com

görüşleri alınmıştır. Elde edilen bulgular betimsel analiz yöntemi kullanılarak sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Vizyon, eğitim, görüşme, yönetici, hedef, 2023 Vizyonu

2023 VISION DOCUMENT REGARDING THE OPINIONS OF SCHOOL ADMINISTRATORS

ABSTRACT

The aim of this study was to determine the beginning of Turkey's educational objectives set out in the Vision 2023 document released in order to find the solution to the problem would be to what extent effective in solving problems in education. In this study, school administrators were interviewed. During the interviews with the school administrators, we will determine whether the educational differences between the regions will decrease with the objectives set out in the 2023 Vision document, whether an equal opportunity will be provided for the students, whether a new generation can be raised with the targets set, whether the teacher will gain the former reputation that the teacher has lost in society, how to reduce the number of students taking the examination, the effect of reducing the number of students taking the exam to the existing problems, the effect of reducing the number of compulsory courses and the number of the students on the students, the evaluation of the exam and master's degree in order to be an administrator in schools, the four basic pillars of education if there is a decrease in student disqualification and effective communication 23 questions on how to find the vision document in general. In order to find answers to these questions, 30 school principals working in primary and secondary schools were interviewed in Siirt province. The research was conducted by using interview method from qualitative research methods. Using the semi-structured interview form, the opinions of the education managers about the 2023 vision document were taken with the questions previously prepared. The findings are presented by using descriptive analysis method.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Education is a life-long phenomenon that enables individuals to continue their lives in society and make decisions about their lives. The training is a set of planned activities to ensure progress in people's behavior, in accordance with predetermined objectives. Education is a lifelong process that covers all areas (Saylan, 2017). The level of development of countries determines the level of education. It is observed that the level of development of countries that give importance to education is quite high. In today's world, the changes and developments in the education which determine the fate of societies have made some plans and policies necessary in the field of education.

For the first time since the foundation of the Republic, a strategy document has been put forward to see and solve our own problems without the help of others. At the same time, if we can see our problems, we can produce solutions to solve them. This is a very important process and we should consider this process very well. As in all areas of nationalization, we should also nationalize education and create our own education system. According to Harper (1997), no vision, no policy and no educational planning is perfect. Certainly they have been positive and negative and will continue to be. We should implement the aspects of what we see positively as soon as possible.

Positive aspects of 2023 Vision Document

- Creation of a document through a participatory method, excitement of the educational community, awareness raising in society.
- Increasing orientation in the last year of secondary education.
- Lesson hours are reduced and the afternoon sporting activities are very important for the students.
- Assignment of exams and master's requirements in executive appointments (Öner, 2018). The philosophy of education is based on man.
- Giving incentives to teachers working in rural areas.
- 4 + 2 to 3 + 1 years of contractual teaching.
- Improvement of tuition fees for paid teachers.
- Execution of teaching professional law.
- The teacher training policies will be weighted.
- Making preschool education compulsory.
- Recognition of master's degree opportunities for teachers.
- Successful teachers are sent abroad.
- A system based on merit will be introduced in appointments (Türk-Eğitim-Sen, 2018).
- Constructing a national digital content archive.
- The history of Turkish society has been put forward for the first time in the process without the support of a foreign expert, without translation, to bring the 21st century skills to the children.
- Establishment of design-skill workshops in all schools (Anadolu-Education-Union, 2018).
- Implementing flexible and modular curricula in high schools of science and social sciences.
- Restructuring of psychological counseling and guidance services.
- Increasing incentives for vocational and technical education.
- Gradually reduce the number of schools taking the test.
- Restructuring the inspection board.

- Setting different goals for each school is among the positive aspects of trying to reduce educational differences between regions (Arkan, 2018).

Negative aspects of 2023 Vision Document

- Teachers are still classified.
- Not being able to meet the expectations of the education community in particular.
- A realistic, concrete, convincing and convincing vision and objectives are not established (Genç, 2018).
- The establishment of targets to save the day rather than rooted solutions and the lack of appropriate infrastructure to achieve the objectives set forth.
- Taking the LGS exam system in place of TEOG, which is said to remove the exam, it means that the competition will lead to an increase in excitement, excitement and anxiety and will continue to take private lessons.
- 2023 is the fate of the 4+ 4 +4 training system, which is the main deficiency of the vision document, although it is not successful.
- To be told that the pedagogical formation will be removed in teaching.
- The interview system is still in progress.
- There is no mention of 3600 additional indicators expected by teachers (Güçlü, 2018).
- Negative aspects of not mentioning activities to reduce differences between regions. The Purpose of The Study

The Purpose of The Study

This study is to evaluate the 2023 vision document by taking the opinions of the school administrators working in Siirt province. To examine the reasons for the need for such a document in education and to examine the solutions of the document against the problems in the education system. For this purpose;

- To get the opinions of the training managers about the 2023 vision document,
- To determine the positive and negative aspects of the 2023 vision document,
- Determining the applicability of the targets in the document,
- To learn the contributions to the education system with the targets,
- Questioning whether to produce permanent solutions to problems in the education system,
- Determining the impressions of the targets in the document in humans,

- The answers to questions such as the 2023 vision document will affect policies related to education are identified as the objectives of this study.

Method

Research Model

In this study, qualitative research method interview technique was used. In this study, it is aimed to get the opinions of the school administrators working in primary and secondary schools in Siirt province on the 2023 vision document. The interview technique used in the interviews with school administrators is semi-structured interview technique. The questions to be asked in the semi-structured interview technique are prepared before the interview and the people are asked during the interview (Karasar, 1998).

Karasar, N. (2017). Scientific research method: Concepts principles techniques. Ankara: Nobel Academic Publishing

The semi-structured interview technique gives a more appropriate technical appearance in educational science researches due to the specific level of standardization and flexibility. This interview can be seen in qualitative research (Ekiz, 2003). The most important easiness presented to the researcher by the semi-structured interview technique is that it offers more systematic and comparable information due to the continuation of the interview protocol (Yıldırım & Şimşek, 1999). The structured interview technique is not as rigid and rigid but as flexible as the unstructured interview technique. Thanks to these features, the researcher can discuss the validity and reliability of the interviews prepared by the interviewers, and also allow them to ask other questions on the subject due to the answers given during the interview. As the researcher provided this opportunity, semi-structured interview technique was used.

Working group

The main group of the research consisted of primary and secondary school administrators who work in the province of Siirt in the academic year of 2018-2019.

The sample of the study consists of 30 education managers working in Siirt.

Data collection tool

The research data were obtained with 9 questions prepared before the school administrators. The opinions of the school administrators on the 2023 vision document were recorded on the voice recorder with their answers to 9 questions. The answers of the school administrators constitute the data of the research.

Data Analysis

Data were analyzed by using semi-structured interview form and teknik face-to-face formu data were analyzed by using content analysis method according to qualitative research techniques.

Results and Discussion

Together with the new Government System, a new process has been introduced in all areas. In this system, the Ministry of National Education is intended to be a fair, human centered, emphasizing the importance of the teacher, universal in theory and in practice, it is intended to develop a flexible, adaptable, adaptable to the conditions of the era. The 2023 educational vision that aims to keep up with the conditions of the period and aims to educate people who use these skills for the development of the society, who are interested in science, who care about traditions and who have high quality and morality; Turkey's problems in the field of education has been published for the solution (MOE, 2018). This research has been done in order to reach the conclusion of the opinions of 3023 school administrators about how the 2023 wide vision paper makes an impression in the society, the realism of the goals it puts and the educational problems that will be solved. One of the most important goals set out in the 2023 vision document is to reduce the differences between the regions. Whether or not an equal opportunity will be provided to the students. According to the results of the research, it can be said that many problems will be solved in terms of education as a result of the implementation of the targets. In the document, quite ambitious goals have been taken towards solving the problems of education. 2023 vision document, to see the existing problems and to find a solution, to remove the professional law for teachers, to improve school conditions, to make preschool education compulsory, to reduce the differences between regions, talking about equal opportunities for students, rural schools, giving encouragement to teachers working in schools reducing student discipline, referring to the value of the teacher in the society, ensuring the establishment of an effective communication between teacher-student-guardian, applying the exam and master's degree requirements to be an administrator in schools, decreasing the number of mandatory course hours and types, increasing the participation of students in social, cultural and sporting activities. The implementation of the school development model is positive in terms of the goals set by the student in reducing the number of schools receiving exams. School principals have an increasing need for the presence of leading teachers in creating an effective and efficient school culture (Çetin and Güven, 2015). It can be said that this type of planning and studies are important for the future teacher training school culture.

The 2023 Education Vision, published by the Ministry of National Education, is very valuable in terms of the fact that academicians have been prepared by field experts, the solutions to be followed should be followed and the basic problems of education are identified and expressed in written text. The vision document set forth is also important in terms of expressing what is the main topics of education in the educational community and expressing their duties in these issues. 2023 To summarize the Education Vision; to put forward the goals that will keep up with the future, to adopt the data-oriented policy and fast decision making, to make the assessment and evaluation for improvement and improvement, to continuously improve the human resources working in the central and local organizations of the Ministry of National Education, to support the schools financially and to diversify their resources, external observation and evaluation, reviewing the guidance,

strengthening the foreign language education through basic language skills, making it necessary to make the pre-school education in the country relatively low, and making it necessary to improve the skills of students in primary, secondary and high schools. encouraging education and increasing the employment rate by increasing production Increasing the quality of the education given in the high schools of science has an undeniable value in terms of creating an awareness by the education community and all segments of the society on issues such as the development of curriculum, course structures and language skills given in Imam Hatip schools. In the published 2023 educational vision; changes in teacher training, data-based education, special curricula for gifted students, foreign language education, pre-school education, restructuring and education of guidance, inspection and supervision services, elimination of differences between schools, saving curricula from intensity and boredom, reducing compulsory course load , technology etc. The training given in the subjects has been expressed in sentences that will give hope (Taş, 2018b). Sustainability is the continuation of a certain behavior indefinitely. Sustainability in leadership is the ability to sustain organizational values more persuasively and effectively (Çayak & Çetin, 2018). The 2023 Vision is expected to work to sustain organizational values in a more persuasive way in order to be sustainable.

The separation of the teachers as paid, contracted and permanent, the legitimacy of the wage by being a paid teacher, the non-introduction of a merit-based system, the continuation of the interview and the lack of an education system are negative. If the result is to be implemented in 2023 on broad-mindedness targets set out in the document field will accelerate the rise, especially in the field of education in Turkey. The increase in the quality of education and the development of educational systems for supervision and guidance to ensure the development of accountability policies for 20 years is concentrated in studies focused on accountability (Cetin et al., 2018). In this respect, expectations regarding accountability in 2023 education vision are expected to be met.

Keywords: Vision, education, interview, manager, target, 2023 Vision

GİRİŞ

Eğitim, bireylerin toplum içerisinde hayatlarını devam ettirebilme, yaşamlarıyla ilgili kararlar almasını sağlayan ve ömür boyu devam eden bir olgudur. Eğitim, önceden belirlenmiş hedeflere uygun, kişilerin davranışlarında ilerlemeler sağlamaya yönelik planlı olarak yapılan etkinlikler kümesidir. Eğitim hayat boyu süren ve tüm alanları kapsayan bir süreçtir (Saylan, 2017). Ülkelerin kalkınmışlık seviyesini eğitim belirler. Eğitime önem veren ülkelerin kalkınmışlık seviyelerinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Günümüz dünyasında toplumların kaderini belirleyen eğitimde yaşanan değişim ve gelişimler eğitim alanında bazı plan ve politikaların yapılmasını gerekli kılmıştır.

Planlama, var olan kaynakların etkili bir şekilde kullanılmasını sağlayan, belirlenen hedefler doğrultusunda gelecek hakkında tahminlerde bulunmak ve hedeflerin gerçekleştirilmesine öncülük eden bir araçtır (Aydın, 1989). Eğitim planlaması ise, pay almak için yarışan alanlarda eğitim için kaynak ayrılmasını sağlayan ve ayrılan bu kaynağın eğitimin belirli amaçları arasında paylaşılmasını kararlaştıran bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Hesapçioğlu, 1989). Eğitim planlaması gelecekle

ilgilenir ancak ışığını geçmişten alır ve gelecekteki eylemler için sıçrama tahtasıdır. Eğitim planlaması ussal ve düzenli çözümlene tekniğini eğitim sürecine, öğrencilerin ve toplumun ihtiyaçlarını karşılamadaki etkisini artırmak için kullanılmasıdır (Coombs, 1973).

Eğitim politikaları, bir kuruluş veya bir eğitim kurumunu belirlenen hedeflere ulaşmak için aldığı kararlara temel olmak üzere hazırlanan, gelişen toplumsal ve ekonomik koşullara uygun düşünce ve yargılar barındıran unsurların tümüdür (Demirel, 1992). Türkiye’de modernleşme batıdan farklılaştıran önemli noktalardan biri de batıda sanayi ve üretim ilişkileri ile dönüşüme uğrayan modernleşme çabaları Türkiye’de eğitim sistemi aracı ile gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Eğitim politikalarının sık sık değişmesi ve egemen ideolojiye göre yeniden biçimlendirilmesi ise Türkiye’de modernleşmenin kesintiye uğramasına ve tam olarak yerleşmesine engel olduğu söylenebilir (Aykaç, Aykaç ve Sarıkaya, 2018). Eğitim politikaları ülkeden ülkeye, toplumdan topluma farklılıklar gösterebilir. Ülkemizde eğitim politikalarının belirleyicisi ve uygulayıcısı Milli Eğitim Bakanlığıdır. Milli Eğitim Bakanlığının eğitim politikaları ile ilgili bazı görevleri vardır. Eğitim ve öğretimin bütün kademeleri için yerli politika ve strateji belirlemek, bütün kademelerde bulunan öğrencilerin zihinsel, fiziksel, bedensel, ahlaki, manevi ve sosyal yönlerden gelişimini sağlamak, eğitim sisteminin yaşanan gelişmelere ayak uydurmasını sağlamak, eğitime ulaşımın kolay olduğu, bütün vatandaşların eğitimin imkân ve fırsatlarından aynı düzeyde faydalanmalarını sağlamak, özel yetenekli öğrenciler için özel programlar tasarlamak ve uygulamak Milli Eğitim Bakanlığının görevleri arasında yer alır (MEB, 2011).

Eğitim politikalarımız çağın değişen koşullarına ayak uydurmak ve gerekli gelişimi sağlamak amacıyla değişiklik göstermeye başlamıştır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de hissedilen bu gelişmelere bağlı olarak eğitim sistemlerinde, eğitim örgütlerinde, personel politikalarında ve eğitim programlarında çeşitli düzenlemelerin yapılması gereksinimi ortaya çıkmaktadır (Taş ve Kıroğlu, 2017). Geçmişteki eğitim politikalarından farklı politikalar ortaya konmaya başlanmıştır. Ortaya konulan politikalar bakıldığında politikalar günümüz koşulları göz önüne alınarak hazırlanmıştır. Şimdiye kadar ortaya konulan politikaların sorunları çözmekten uzak olduğu, var olan sorunların da devam etmesine sebep olmuştur. Uygulanan politikaların uygulayan kişilerle sınırlı kalması eğitim açısından oldukça olumsuz bir durum yaratmıştır. Güçlü ülkelerin güçlü eğitim politikaları karşısında ülkemizde uygulanan eğitim politikalarının zayıf kaldığı ortadadır. Eğitim açısından Dünya ülkeleri arasında son sıralarda olmamızın sebebi uygulanan eğitim politikalarının başarısız olmasındandır. Eğitimde başarılı olmak için kendimize özgü yerli ve milli politikalarla yönelmeliyiz (Demirel, 2007).

Türkiye’nin, dünyada meydana gelen ekonomik, sosyal, politik ve eğitimsel gelişme ve değişimlerden etkilenmemesi veya bu gelişmelerin ve değişmelerin olumlu veya olumsuz sonuçlarını hissetmemesi beklenemez (Taş, 2018a). Bir ülkenin kalkınması ekonomik, kültürel, sosyal ve politik unsurlara bağlıdır. Kalkınmada büyük bir önem teşkil eden kalifiye iş gücü de eğitimle yetiştirilir. Günümüzde yapılacak olan eğitim politikalarının büyük bir önem taşıdığı unutulmamalıdır. Politikaların bir ülkenin gelişimini sağlamada çok önemli bir rol oynadığını rahatlıkla ifade edebiliriz. Günümüzde eğitim, sadece ekonomik kalkınmanın ve üretimin ön koşulu değil, bireyin gelişimini sağlayan etkenlerin başında gelir. Bu kapsamda yönetici ve öğretmenlerimizin görevleriyle ilgili iç huzur, sorumluluk alma ve boş zamanlarından fedakârlık etme değerlerinin güçlendirilmesi önemlidir (Akın, İş ve Öter, 2018). Ayrıca öğretmen adaylarında mevcut olan empati düzeyinin de artırılması bir ihtiyaçtır (Akın, 2018). 21.yüzyılda eğitimin kalkınmadaki rolü dikkat çekecek bir hal almış, eğitime büyük yatırımların yapılması gerektiği anlaşılmış ve bunu anlayan devletler eğitime büyük yatırımlar yapmaya başlamıştır. Bu yatırımlar ülkelerin yerli ve milli yatırımları olarak kabul edilmiştir. Eğitim politikalarında eğitimin insanların hayat standartlarını iyileştirdiği ve aynı zamanda iyi birer yurttaş olmaları için yarar sağladığı ifade edilebilir (Tuna, 2003). Ülkemizde eğitim politikalarının yapım ve uygulamasından Hükümetler sorumludur.

Siyasi partiler, toplumda belli amaçları gerçekleştirmek için toplanmış, ülke yönetimini sağlamak ya da yönetimi ortaklaşa yürütme görevini üstlenen siyasi ve toplumsal kuruluşlardır. Ayrıca

siyasi partiler bir ülkenin demokrasisinde kilit rol oynayan unsur olarak da tanımlanabilir. Siyasi partilerin kurulma sebeplerine bakıldığında toplumun ihtiyaç, istek ve beklentilerinin göz önünde bulundurarak bunları hayata uygulamaktır (Dağdelen, 2008). Ortaya konulan politikalar partilerin siyasi ideolojilerinden bağımsız değildir. Ortaya konulan her politika siyasi partinin ideolojisini yansıtmaktadır. Bu politikaların ortaya konulması ve uygulanması için yapılan plan ve programlar en iyi şekilde parti programlarında yer alır. Bugünkü eğitim politikalarının belirleyicisi ve uygulayıcısı Adalet ve Kalkınma Partisidir. 2002'den bu yana ortaya konulan eğitim politikaları eğitim açısından hem olumlu hem de olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Ortaöğretim kurumlarına geçiş sisteminin sık değişmesine rağmen bir türlü oturmayışı olumsuz sonuçlara bir örnek olarak verilebilir (Akın ve Minaz, 2018). Uygulanan eğitim politikalarına bakıldığında, okul öncesi eğitim veren okul sayısının iki katına çıktığı, okulöncesi eğitim gören öğrenci sayısının yükseldiğini ve kız öğrencilerin sayısında büyük bir artış olduğu gözlemlenmiştir. Aynı zamanda okul öncesi öğretmen atamalarında verilen kontenjan sayısının da arttığı görülmüştür (MEB, 2008). Eğitim planlama ve politikalarının başarısız olması, var olan sorunlara köklü çözümler üretme ihtiyacı doğurmuştur. Çağın gelişen koşullarına ayak uydurmak ve hedeflerin gerçekleştirilmesi için iyi bir vizyona olan ihtiyaç hızla artmaktadır. Sorunların çözümü, ortaya konulan hedeflerin gerçekleştirilmesi ve hızla gelişen dünyada yerimizi almak ve sürekli gelişme sağlayabilmek için gününbirlik politika ve hedeflerin ihtiyaç gerçekçi ve somut girişimlere ihtiyaç vardır. Var olan sorunlara köklü çözümler üretme isteği ve hedeflerin gerçekleştirilme arzusu yeni bir vizyon belgesinin ortaya konulmasına zemin hazırlamıştır.

Vizyonun Tanımı- Nasıl Bir Vizyon

Vizyon, geleceği şekillendirmek amacıyla gerçekleştirilmek istenen hedeflerin toplamını ifade eder. Vizyon geleceğe yönelik ortaya konulan hedeflerdir. Vizyon, aynı zamanda bir ülkenin milli davası anlamında da kullanılır. Vizyon, genel olarak bir liderlerin önderliğinde belirlenir. Lider, geleceği önceden görebilmeli, geleceğe yönelik hedefler ortaya koymalı ve bu hedeflerin uygulanmasına da öncülük etmelidir. Vizyonun inandırıcı, gerçekçi ve ilgi çekici olması, aynı zamanda da geleceği planlaması beklenir. Var olan potansiyeli etkin bir biçimde uygulamaya yönelik kullanılmasını kapsamaması gerekir. Var olan durumların belirlenmesi yapılacak, eğitim planlamaları ve eğitim politikaları yönünü belirlemede de önemli bir rol oynar. Vizyon geleceğin sahiciliğini ve görmediğimiz olayları anlama noktasında var olan durumu ortaya koymaya bağlı olarak tasarlanan bir resim ve geniş bir evrende kendini ilişkin duygulardır. Var olan sorunların derinine inen, insanların motivasyonunu artıran, aynı zamanda geleceğe daha sağlam adımlarla ilerlemeyi de ifade etmektedir. Vizyonunu ortaya konması için geçmişten günümüze kadar bu alanlarda yapılmış çalışmalar detaylı bir biçimde incelenmeli ve alandaki eksikleri tamamlamaya yönelik bir vizyon hazırlanmalıdır (Senge, 1996).

İnsana beceri kazandırmak, insanın hayatta kalması için tek başına yeterli değildir. İnsan için gerekli olan evrensel, yerel, maddi-manevi, mesleki, ahlaki ve milli tüm değerleri içinde barındıran ve kuşatan bir olgunlaşma, gelişme, ilerleme, değişim ve ahlak güzelliğidir. Öncelikli olarak bunlara yönelmemiz gerekir. Belgenin başka önemli bir özelliği ise, insanı ontolojik birlik ve bütünlük içinde ele almış olması, insana kaybettiği değeri yeniden kazandırmayı amaçlamasıdır. Bireyin biricikliğine değer veren bir yöntemle ele alınan bu belge, mizaç ve yetenek temelli bir tanıma yaklaşımını merkeze alması yönünden eğitim sistemi aktörleri için de kritik bir öneme sahiptir. Bireyin kendisini tanımasını ve geliştirmesini önemseyen, öğrencinin tüm yönleriyle gelişmesini hedef alan, öğrenilen bilgilerin günlük hayatta uygulanabilir olmasına dikkat edilen ve öğrencilerin beceri kazanmaları için hedeflerin gerçekleştirilmesi açısından oldukça önemlidir. 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler doğrultusunda müfredat sıkıntısının giderilmesi ve bölgeler arasındaki farklılıkların azaltılması da söz konusudur. Türkiye'de eğitim için ayrılan kaynaklar yetersiz olduğu gibi, eğitim olanakları da bölgelere göre farklılıklar göstermektedir (Taş ve Kıroğlu, 2018). Genel olarak 2023 vizyon belgesine baktığımızda Türkiye'nin eğitim açısından birçok sorunu çözecek yeterliliğe sahip olmakla birlikte ortaya konulan hedeflerin de insanlara umut verdiğini söyleyebiliriz. İnsanların geleceğin teminatı

olarak gördüğü neslin en iyi biçimde yetiştirileceğine olan inançları artırılmıştır. Ortaya konulan hedeflerin uygulamaya konulmasıyla birlikte toplumda ara ara değer kaybeden öğretmenlerin de tekrardan değer kazanmaya başlayacağını ifade edebiliriz. Tabii, söylenenlerin hepsi birer temennidir. Bunların temenniden çıkması ortaya konulan hedeflerin bir an önce uygulanmaya konulması gerekmektedir. Ülkemiz için çok önemli bir belge olduğu söylenebilir.

Cumhuriyetin kuruluşundan günümüze kadar ilk kez başkalarından yardım almadan kendi sorunlarımızı görüp bunları çözmeye yönelik bir strateji belgesi ortaya koyulmuştur. Aynı zamanda sorunlarımızı görebiliyorsak bunları çözmeye yönelik çözüm yolları da üretebiliriz. Bu oldukça önemli bir süreçtir ve bu süreci çok iyi bir şekilde değerlendirmeliyiz. Her alanda millileşmeye gidildiği gibi, eğitimde de millileşmeye gidilmeli ve kendimize özgü bir eğitim sistemi oluşturmalıyız. Harper'a (1997) göre hiçbir vizyon, hiçbir politika ve hiçbir eğitim planlaması mükemmel değildir. Muhakkak ki bunların olumlu ve olumsuz yönleri olmuştur ve olmaya da devam edecektir. Olumlu olarak gördüklerimiz yönlerini bir an önce hayata geçirmeli, olumsuz olarak gördüğümüz yönlerini de düzeltme yoluna gitmeliyiz.

2023 Vizyon Belgesinin Olumlu Yönleri

- Belgenin katılımcı bir yöntemle oluşturulması, eğitim camiasını heyecanlandırması, toplumda eğitime dayalı farkındalık oluşturması.
- Ortaöğretim son sınıfta oryantasyonun artırılması.
- Ders saatlerinin azaltılması ile birlikte öğleden sonra yapılacak sportif faaliyetler öğrenciler açısından oldukça önemli olması.
- Yönetici atamalarında sınav ve yüksek lisans şartının getirilmesi (Öner, 2018). Eğitim felsefesinin insana dayalı olması.
  - Kırsal alanlarda çalışan öğretmenlere teşvik verilmesi.
  - Sözleşmeli öğretmenlik süresinin 4+2'den 3+1 yıla indirilmesi.
  - Ücretli öğretmenlerin ders ücretlerinde iyileşmelerin yapılması.
  - Öğretmenlik meslek kanunu çıkartılması.
  - Öğretmen yetiştirme politikalarının uygulama ağırlıklı olacağı.
  - Okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi.
  - Öğretmenlere yan alan için yüksek lisans imkânların tanınması.
  - Başarılı öğretmenlerin yurt dışına gönderilmesi.
  - Atamalarda liyakata dayalı bir sistemin getirileceği (Türk-Eğitim-Sen, 2018).
  - Ulusal dijital içerik arşivinin teşekkül ettirilmesi.
  - Türk toplumunun tarih tarihi süreç içerisinde ilk defa yabancı bir uzmandan destek almadan, çeviri yapmadan 21. yüzyıl becerilerini çocuklara kazandırmak amacıyla ortaya konulması.
- Tüm okullarda tasarım-beceri atölyelerinin kurulması (Anadolu-Eğitim-Sendikası, 2018).
  - Fen ve Sosyal Bilimler liselerinde esnek ve modüler müfredatın uygulanabilmesi.
  - Psikolojik danışma ve rehberlik hizmetlerinin yeniden yapılandırılması.
  - Mesleki ve teknik eğitim veren liselere teşvikin artırılması.

- Sınavla öğrenci alan okulların sayısının kademeli olarak azaltılmaya gidilmesi.
- Teftiş kurulunun yeniden yapılandırılması.
- Her okul için farklı hedeflerin konulması bölgeler arasındaki eğitim farkları azaltılmaya çalışılması olumlu yönleri arasında yer alır (Arkan, 2018).

2023 Vizyon Belgesinin Olumsuz Yönleri

- Öğretmenlerin içerisinde hala sınıflandırılma yapıyor olması.
- Özellikle eğitim camiasının beklentilerini karşılayamamış olması.
- Gerçekçi, somut, inandırıcı ve ikna edici bir vizyonun ve hedeflerin ortaya konulmamış olması (Genç, 2018).
- Köklü çözümler yerine günü kurtarmaya yönelik hedeflerin ortaya konması ve ortaya konulan hedefleri gerçekleştirmek için uygun altyapının hazırlanmamış olması.
- Sınavı kaldıracaklarını söyleyen Bakanlığın TEOG' un yerine LGS sınav sistemini getirerek yarışın, heyecanın, kargaşa ve kaygının artmasına sebep olması ve aynı zamanda özel ders almaya devam edileceği anlamına gelmektedir.
- 2023 vizyon belgesine en büyük eksikliği başarılı sonuç vermediği halde ortada olan 4+4 eğitim sisteminin akıbetidir.
- Öğretmenlikte pedagojik formasyonun kaldırılacağı söylenmesi.
- Mülakat sisteminin hala devam ediyor olması.
- Öğretmenlerin merakla beklediği 3600 ek göstergeden söz edilmemesi(Güçlü, 2018).
- Bölgeler arasındaki farklılıkları azaltmaya yönelik faaliyetlerden söz edilmemesi olumsuz yönlerindedir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışma Siirt ilinde görev yapan okul yöneticilerinin görüşleri alınarak 2023 vizyon belgesini değerlendirmektir. Eğitimde böyle bir belgeye ihtiyaç duyulmasının sebeplerini araştırmak ve belgenin eğitim sistemindeki sorunlara karşı ortaya koyduğu çözümleri incelemektir. Bu amaçla;

- Eğitim yöneticilerinin 2023 vizyon belgesi hakkında fikirlerini almak,
- 2023 vizyon belgesinin olumlu ve olumsuz taraflarını belirlemek,
- Belgede yer alan hedeflerin uygulanabilirliğini saptamak,
- Yer alan hedeflerle eğitim sistemine sağlayacağı katkıları öğrenmek,
- Eğitim sisteminde bulunan sorunlara kalıcı çözümler üretip üretmeyeceğini sorgulamak,
- Belgede yer alan hedeflerin insanlarda oluşturduğu izlenimleri saptamak,
- 2023 vizyon belgesi eğitime ilişkin politikaları etkileyecek mi gibi soruların cevapları bu araştırmanın amaçları olarak belirlenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmada 2023 vizyon belgesi hakkında Siirt ilinde ilköğretim ve ortaokullarda görev yapan okul

yöneticilerinin görüşlerinin alınması amaçlanmaktadır. Okul idarecileriyle yapılan görüşmede kullanılan görüşme tekniği yarı yapılandırılmış görüşme tekniğidir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde sorulacak sorular görüşme öncesinden hazırlanır ve görüşme esnasında karşıdaki kişilere sorulur (Karasar, 2017).

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği sahip olduğu belirli düzeyde standartlık ve aynı zamanda esneklik nedeni ile eğitim bilim araştırmalarında daha uygun bir teknik görünümü vermektedir. Bu görüşme, nitel araştırma içerisinde görülebilir (Ekiz, 2003). Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeni ile daha sistematik ve karşılaşılabılır bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Yapılandırılmış görüşme tekniği kadar kesin ve katı değil, hem de yapılandırılmamış görüşme tekniği kadar esnek değildir. Bu özellikleri sayesinde araştırmacının görüşmelerde hazırlanan geçerliği ve güvenilirliği belirlenmiş sorularla görüşmesini yapmasına hem de görüşme esnasında kişilerin verdiği yanıtlar sebebiyle konuyla ilgili başka sorular sormasına da imkân sağlar. Araştırmacıya bu imkânı sağladığı için görüşme tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ana kitlesini 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında Siirt ilinde görev yapan ilkökul ve ortaokul eğitim yöneticileri oluşturmaktadır.

Araştırmanın örneklemini Siirt ilinde görev yapan 30 eğitim yöneticisi oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri okul yöneticilerine önceden hazırlanan 9 soruyla elde edilmiştir. Okul yöneticilerinin 2023 vizyon belgesi hakkındaki görüşleri 9 soruya verdikleri cevaplar ses kayıt cihazına kaydedilerek alınmıştır. Okul yöneticilerinin verdikleri cevaplar araştırmanın verilerini oluşturmaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla “yüz yüze” toplanan veriler nitel araştırma teknikleri doğrultusunda incelenerek içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde araştırmaya katılan okul yöneticilerinin fikirleri veri toplama aracı yardımıyla elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular araştırmanın amaç ve alt amaçlarına uygun bir şekilde içerik analiziyle yorumlanmıştır.

1.2023 Vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarını azaltacak mı, bir fırsat eşitliği sağlayacak mı?

Yapılan görüşmelerde 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarını azaltması ve öğrenciler açısından bir fırsat eşitliği sağlanması bağlamında, bölgeler arasındaki eğitim farklılıkları, fırsat eşitliğinin sağlanması, kırsal bölgelerde çalışan öğretmenlere teşviklerin verilmesi, bölge koşulların iyileştirilmesi, okul koşulların iyileştirilmesi ve benzeri konularda okul idarecilerinin görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. 2023 vizyon belgesinde yer alan hedeflerin bölgeler arasındaki eğitim farklarını azaltıp azaltmayacağı ve öğrenciler açısından bir fırsat eşitliği sağlayıp sağlayamayacağının değerlendirildiği bu çalışmada, okul idarecileri geniş bir çerçevede bu hedefler hakkında değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Okul idarecilerinin bir kısmı bu hedeflerle eğitim farklılıklarını azaltacağını savunurken bir kısmının ise bu hedeflerle bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azaltılmayacağını dile getirmekle beraber, eğitim farklılıklarının azaltılması için başka şartların da yerine getirilmesi gerektiğini dile getiren okul yöneticileri de vardır. Yapılan görüşmelerde değerlendirmelerden şu temalara ulaşılmış olup başlıklar halinde verilmiştir:

- Bölgeler Arasındaki Eğitim Farklılıklarının Azaltılması.
- Bölgeler Arasında Fırsat Eşitliğinin Sağlanması
- Kırsal Bölgelerde Çalışan Öğretmenlere Teşvik Verilmesi
- Bölge Koşullarının İyileştirilmesi
- Okul Koşullarının İyileştirilmesi

1.1. Bölgeler Arasındaki Eğitim Farklılıklarının Azaltılması

Günümüzde yayımlanan 2023 vizyon belgesi bölgeler arasındaki eğitim farklarını azaltmaya yönelik hedefler ortaya koymuştur. Ancak bölgeler arasındaki eğitim farklılıkları sadece ülkemiz için değil, dünya genelindeki ülkeler için büyük bir sorun teşkil etmektedir. Bölgeler arasındaki eğitim farklılıkları sadece vizyon belgesi ile ortaya konulan hedefler ile çözülecek bir sorun değildir. Bölgeler arasındaki bu eğitim farklılıkları yapılacak olan planlama ve politikalarla giderilmeye çalışılsa da bir türlü istenilen sonuca ulaşamadığını görmekteyiz. Okul yöneticileri 2023 vizyon belgesinde yer alan bu hedefleri değerlendirmiş ve çoğunluğu vizyon belgesinde yer alan hedeflerin bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarını azaltmayacağını söylemiştir. Bazı okul yöneticileri ‘‘2023 Vizyon merkezinde yer alan hedefler bölgeler arasındaki eğitim farklılıkları göz önünde bulundurmadan hazırlandığı için bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarını azaltacağını düşünmüyorum.’’(Y6, Y12) şeklinde fikirlerini belirtmişlerdir. Bazı okul idarecileri ise, ‘‘Bölge koşullarının iyileştirilmesi, bölgelerin sosyoekonomik açıdan desteklenmesi, bölgeye yatırımların yapılması halinde bu farklılıkların bir nebze de olsa azalacağını düşünüyorum.’’(Y3, Y7, Y15, Y16, Y20, Y22) şeklinde düşüncelerini dile getirmiştir. Diğer okul yöneticileri ise, ‘‘Bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azalmasının sadece vizyon belgesinde yer alan hedeflerle sağlanamayacağını, bölgeye donanımlı öğretmenlerin atanması gerektiğini, eğitimde yerleşmenin sağlanması, okulların nitelik açısından iyileştirilmesi, kırsal bölgede çalışan öğretmenlere teşvik verilmesi ile bölgeler arasındaki farklılıkların bir nebze de olsa azalacağı yönünde’’(Y2, Y4, Y5, Y10, Y13, Y14, Y18, Y19, Y21, Y24, Y28) şeklinde değerlendirmelerde de bulunmuşlardır.

1.2. Bölgeler Arasında Fırsat Eşitliğinin Sağlanması

2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler doğrultusunda, öğrenciler açısından bir fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Ancak unutulmamalıdır ki hiçbir zaman bölgeler arasında tam anlamıyla bir fırsat eşitliğinin sağlanması kolay değildir. Fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde, okul yöneticileri bölgeler arasında fırsat eşitliğinin sağlanıp sağlanamayacağı yönünde farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, ‘‘2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler sahada uygulanır ve devam ettirilirse bir fırsat eşitliğinin uzun vadede sağlanacağını düşünüyorum.’’(Y8, Y18, Y18) şeklinde olumlu değerlendirmelerde bulunurken bazı okul yöneticileri ise, ‘‘Daha önce eğitimle ilgili uygulanan politikalarının başarıya ulaşmaması 2023 vizyon belgesindeki hedefler için de olumsuz bir algı yaratmıştır. Günün koşulları düşünüldüğünde bölgeler arasında eğitim açısından bir fırsat eşitliğinin sağlanması oldukça güçtür.’’(Y1, Y14, Y19, Y20) şeklinde olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

1.3. Kırsal Bölgelerde Çalışan Öğretmenlere Teşvik Verilmesi

Öğretmenlik kutsal bir meslek olmakla beraber, fedakârlık da isteyen bir meslektir. Öğretmenin çalıştığı yerin olanakları önemlidir. Merkezde çalışan bir öğretmen ile kırsal alanda çalışan bir öğretmeni bir tutmak yanlış olur. Bölgesel farklılıklardan ötürü, kırsal alanda çalışan öğretmenleri o bölgelerde tutmakta zorlanıyoruz. Bu nedenle kırsal alanda çalışan öğretmenlerin çalışmaları ödüllendirilmeli, motivasyonlarını artıracak uygulamalar yapılmalıdır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmeler esnasında birçok okul yöneticisi bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azaltılması ve bir

fırsat eşitliğinin sağlanması konusunda, “Doğuda ya da kırsal kesimlerde çalışan öğretmenlerin çalışma şartlarının iyileştirilmesi, ekonomik yönden desteklenmeleri, öğretmenlerin özlük haklarının iyileştirilmesi gerektiğini düşünüyorum.”(Y5, Y10, Y14, Y18, Y21) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Aynı zamanda kırsal bölgelerin avantajlı hale getirilmesi için ise bazı okul yöneticileri, “Okul koşullarının iyileştirilmesi, alt yapı sorunlarının çözülmesi, okul gelişim modelinin uygulanmasını gerektiğini, sınavların bölgesel çapta yapılması, bölgeye ekonomik yatırımların yapılması gerektiğini düşünüyorum.”(Y2,Y4,Y6, Y12, Y13, Y24, Y28) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

1.4. Bölge Koşullarının İyileştirilmesi

Bölge, yönetsel ve ekonomik birlik, iklim ve bitki özelliklerinin benzerliği, üzerinde yaşayan insanların özdeş soydan gelmiş olmaları gibi yönlerden belirlenmiş olan, sınırları belirtilmiş toprak parçasıdır (TDK, 2012). Türkiye farklı coğrafi bölgelerden meydana gelmiştir. Bu bölgeler arasında coğrafi, sosyal, kültürel ve en önemlisi de ekonomik farklılıklar bulunmaktadır. Bölgeler arasındaki bu farklılıklar, orada yaşayan insanları da etkilemektedir. Bu sorun dünya ülkelerinin hemen hepsinde yaşanan bir sorun olduğu gibi ülkemiz için de büyük bir sorundur. Bölgeler arasındaki bu farklılıklar bölgelerin demografik yapısının da zamanla değişmesine sebep olmuştur. Çünkü bölge koşullarının iyi olmadığı yerlerden koşulları daha iyi olan bölgelere göçler olmuştur. Bu farklılıklar sadece ekonomik yönden değil, eğitim açısından da oldukça olumsuz sonuçlara yol açmıştır. Bölgeler arasındaki bu farklılıklar, eğitim açısından da bir fırsat eşitliğinin sağlanmasını büyük oranda engellemiştir. Bu farklılıkların olumsuz sonuçlara yol açması, insanları zamanla bölgeler arasındaki bu farklılıkların giderilmesi için bazı çözüm yolları üretmek zorunda bırakmıştır. Yakın zamanda yayımlanan 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler doğrultusunda bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azaltılması ve fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Eğitim farklılıklarının azaltılması ve fırsat eşitliğinin sağlanması yönünde yapılan görüşmelerde, okul yöneticileri farklı değerlendirmelerde bulunmuştur. Bazı okul yöneticileri, “Bölgeler arasında çok büyük farklılıklar mevcuttur. 2023 vizyon belgesindeki hedeflerle bu farklılıkların azaltılacağını düşünüyorum. Ancak bölge koşullarının iyileştirilmesi gerekir. Bölge koşulları iyileştirilirse bir fırsat eşitliği sağlayacağı yönünde ümitliyim.”(Y3, Y7, Y15, Y16, Y20, Y21, Y22, Y24, Y28, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, “Öncelikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunan öğrencilerin akademik başarılarından önce, hem sosyal anlamda hem de Türkçeyi doğru bir şekilde konuşmalarını sağlamak gerekir.”(Y6, Y8, Y10, Y12,Y17, Y19, Y23) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. “Bölge koşullarının iyileştirilmesi tek başına farklılıkların azaltılmasını ve öğrenciler açısından bir fırsat eşitliğinin sağlamada yetersiz olduğu”.(Y1, Y11, Y14) şeklinde değerlendirmelerde bulunan okul yöneticileri de vardır. Bir okul yöneticisi ise, “Her bölgenin kendine özgü sorunları olduğunu ve bu sorunlar göz önüne alındığında bölge koşulları iyileştirilse bile tam bir fırsat eşitliği sağlanamaz.”(Y25) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

1.5.Okul Koşullarının İyileştirilmesi

Okullar eğitimin olmazsa olmaz unsurlarının başında gelir. Okullar bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azaltılması ve fırsat eşitliğinin sağlanması açısından da oldukça büyük bir öneme sahiptir. Ülke genelindeki okullara bakıldığında, aralarında bariz farklılıklarının olduğunu görmekteyiz. Eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanması için de okul koşullarının iyileştirilmesi ve okulların nitelik yönünden donatılması gerekir. 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler doğrultusunda okul koşullarının iyileştirilmesi, eğitimde imkân ve fırsat eşitliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azaltılması ve fırsat eşitliğinin sağlanması yönünde, okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, “Okullar arasındaki fiziksel ve ekonomik farklılıklar giderilip, kırsal bölgelerde bulunan okulların imkânları geliştirilirse, eğitim farklılıklarının azalacağını ve fırsat eşitliğinin sağlanması için de olumlu gelişmeler yaşanacağını düşünüyorum.”(Y4,Y5,Y10, Y13, Y24, Y25) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, “Okul koşullarının

iyileştirilmesi bölgeye yapılacak yatırımlara bağlıdır.'' (Y1, Y7, Y12, Y18) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Görüşülen okul yöneticilerinden bazıları ise, *'Okul koşulların iyileştirilmesi ile bölgeler arasındaki eğitim farklılıklarının azalmayacağı ve bölgeler arasında hiçbir zaman bir fırsat eşitliğinin sağlanamayacağını düşünüyorum.*'' (Y2, Y6, Y8, Y15, Y16, Y17, Y19, Y20,) şeklinde olumsuz değerlendirmeler de bulunmuşlardır.

2. 2023 Vizyon Belgesinde Yer Alan Hedefleri Çerçevesinde Arzuladığımız ve Geleceğin Teminatı Olarak Gördüğümüz Yeni Bir Nesil Yetiştirebilecek miyiz?

2023 vizyon belgesinde yer alan hedeflerle arzuladığımız ve geleceğin teminatı olarak gördüğümüz yeni bir nesil yetiştirip yetiştiremeyeceğinin değerlendirildiği bu çalışmada okul yönetici konuyu farklı yönlerden değerlendirmişlerdir. Yapılan görüşmelerde ortaya konulan bu hedeflerle okul yöneticilerinin bir kısmı yeni bir nesil yetiştirilebileceğini savunurken bir kısmının ise, yeni bir neslin yetiştirilemeyeceği yönünde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Görüşmelerde şu alt temalara ulaşılmış olup başlıklar halinde verilmiştir:

- Hedefleri Uygulanabilirliği
- Milli Bir Eğitim Sistemi
- Öğretmeni Yetiştirmedeki Rolü
- Toplumun Eğitilmesi Oluşturulan Temalardır.

2.1. Hedeflerin Uygulanabilirliği

2023 vizyon belgesinde yer alan hedefler çerçevesinde arzuladığımız ve geleceğin teminatı olarak gördüğümüz yeni bir neslin yetiştirilmesi ile ilgili olarak okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *'2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler uygulanabilirse yeni bir nesil yetiştirebiliriz.*'' (Y1, Y2, Y3, Y6, Y14, Y17, Y19, Y20, Y23, Y24) şeklinde olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, *'Yeni bir neslin yetiştirilmesi sadece 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedeflerle sağlanacak bir iş değildir. Bu konuda sosyal medya, sivil toplum kuruluşları, televizyon kanallarının etkili bir şekilde kullanılması ile sağlanabilir.*'' (Y4, Y5, Y10, Y26) şeklinde düşüncelerini dile getirmişlerdir. Bir okul yöneticisi ise, *'Bir neslin yetişmesi çok sancılı olacaktır. Ama bu hedefler hakkı ile tüm yurtda uygulanmaya çalışılırsa, hem öğrenci hem veli hem de öğretmenler bu duyarlılıkla işine sarılırsa ve herkes sevdiği, ilgi duyduğu işi yaparsa yeni bir nesil yetiştirebiliriz.*''(Y13) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

2.2. Milli Bir Eğitim Sistemi

Nesillerin yetiştirilmesinde ve şekillendirilmesinde eğitim sistemi oldukça önemli bir etkidir. Yayımlanan 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler çerçevesinde yeni bir neslin yetiştirilip yetiştirilmeyeceği hakkında okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *'İthal bir eğitim sistemi ile istediğimiz nesli hiçbir zaman yetiştiremeyiz.*''(Y5, Y7, Y17, Y22, Y25, Y26) şeklinde olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, *'Eğitim sistemindeki aksaklıklar giderilip milli bir eğitim sistemi oluşturulursa yeni neslin yetiştirilmesi daha kolay olacaktır.*'' (Y1, Y2, Y6, Y29, Y30) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bir okul yöneticisi ise, *'Yeni bir neslin yetiştirilmesinde kilit nokta, ilkokulda verilen eğitimidir. Bu süreç birçok insan tarafından görülmeyen, ancak üzerinde önemle durulması gereken bir süreçtir. İlkokul kademesindeki öğrencilerin eğitim seviyesini artırabilirsek ileride istediğimiz nesli yetiştirebiliriz.*''(Y27) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

2.3. Öğretmenin Yetiştirmedeki Rolü

Öğretmen, sürekli olarak öğrenen ve öğrendiklerini aktarmakla mükellef olan, eğitimin en önemli aktörüdür. Öğretmen aynı zamanda bütün meslek erbaplarını yetiştiren kişidir. Bu sebeple

öğretmenin yeni bir neslin yetiştirilmesindeki rolü yadsınamaz. Mustafa Kemal Atatürk, “*Öğretmenler, yeni nesil sizin eseriniz olacaktır!*” sözü de bunun en büyük kanıtıdır. 2023 vizyon belgesinde yer alan hedefler doğrultusunda istediğimiz ve arzuladığımız yeni bir neslin yetiştirilmesinde okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde, okul yöneticileri yetiştirmede öğretmenin rolü üzerinde farklı değerlendirmede bulunmuşlardır. Yapılan görüşmelerde yapılan bazı okul yöneticileri, “*Yeni bir neslin yetiştirilmesinde hiçbir zaman umutsuzluğa kapılmamak gerekir. Bu konuda alanında uzman öğretmenlerden istifade etmek gerekir. Alanında uzman öğretmenlerden istifade edilirse yeni bir neslin yetiştirilmesinin daha kolay olacağını düşünüyorum.*” (Y1, Y6, Y9, Y14, Y18, Y 29) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisiyse, “*Yeni bir neslin yetiştirilmesi için öğretmen ve velinin kendilerini öncelikli olarak geliştirmesi gerekir. Öğretmen, öğrenciye karşı yaklaşım tarzını değiştirmelidir. Tabi öğretmen yeni bir nesil yetiştirilmesinde tek başına yeterli olamaz. Bunun yanında veli ve Bakanlığın da öğretmene destek vermesi gerekir.*” (Y30) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

2.4. Toplumun Eğitilmesi

2023 vizyon belgesinde yeni bir neslin yetiştirilmesi konusunda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, “*Yeni bir neslin yetiştirilmesi için, ondan önce gelen nesillerin de eğitilmiş olması gerekir. Ancak iyimser olmak lazım. Hedefler toplumun tüm kesimleri tarafından benimsenip uygulanabilirse, yeni neslin yetişmesi de sağlanabilir.*” (Y12, Y15, Y25) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, “*Yeni bir nesil yetiştiremeyiz, yeni bir neslin yetiştirilmesi için ondan önceki üç kuşağın da eğitilmiş olması gerekir.*” (Y16) şeklinde olumsuz değerlendirmede bulunmuştur.

3. Öğretmenin Önemine Yapılan Vurgu, Öğretmenin Eğitim Sistemi İçindeki Konumuna, Sahip Olacağı Haklara, Çalışma Şartlarına, Mesleki Gelişim İmkânlarına, Mesleki Özerkliğine ve Toplumda Kaybettiği Eski Saygınlığına Yansiyacak mı?

2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler doğrultusunda, öğretmenlerin eski saygınlığını kazanması yönünde okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul yöneticileri bu konuda farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Öğretmenlerin eski saygınlığının kazanmaları bağlamında, öğretmenin toplumdaki konumu, sosyal medya unsurları, toplumun öğretmene bakışı vb. konularda okul yöneticilerinin görüşleri alınarak değerlendirilmiştir. Bu konuda okul yöneticileri farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri öğretmenin eski saygınlığına kavuşacağını düşünürken bazı okul yöneticileri de eski saygınlığına kavuşamayacağını, bir kısmının ise bunun sağlanması için düzenlemelerin yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Görüşmelerde yapılan değerlendirmelerden yola çıkarak şu alt temalara ulaşılmış olup başlıklar halinde verilmiştir.

- Öğretmenin Toplumdaki Konumu
- Sosyal Medya Unsurları
- Toplumun Öğretmene Bakışı Şeklindedir

2.3.1. Öğretmenin Toplumdaki Konumu

. Yayınlanan 2023 vizyon belgesi ile ortaya konulan hedefler doğrultusunda öğretmenlerin eski saygınlığına kavuşması yönünde okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, “*Eğitim sisteminin sürekli olarak değişmesi, öğretmenin toplumdaki konumunun giderek kötüleşmesi ve öğretmenlerle ilgili asılsız haberlerin yapılması öğretmenlerin değer kaybetmesine sebep olmuştur. Kaybedilen değer de bu süreçte tekrar kazanılması oldukça zordur.*” (Y5, Y6, Y10, Y19, Y 20, Y 26) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

3.2.Sosyal Medya Unsurları

Günümüzde en etkili iletişim araçlarından birisi de sosyal medyadır. Sosyal medya, öğretmenlerin toplumda değer kaybetmesine sebep olan etkenlerin başında gelir. Sosyal medyada öğretmenlere yönelik yapılan asılsız haberler, öğretmenin toplumda itibarsızlaştırılmasına sebep olmuştur. 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler, öğretmenlerin eski saygınlığına kavuşması konusunda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul yöneticileri farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *“Sosyal medyada öğretmenlerle ilgili yansıtılan olumsuz haberler, öğretmeni mesleki olarak itibarsızlaştırıyor. Bu tür karalama haberlerinin yayınlanmaması gerekir. Bu karalama politikaları devam ettikçe öğretmenlerin saygınlığı zedelenmektedir.”* (Y1, Y7, Y12, Y17, Y18, Y19, Y24, Y27, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, *“Öğretmenlik meslek hakları iyileştirilir, Bakanlık tarafından da gerekli destek verilirse öğretmenler toplumda kaybettiği saygınlıklarına kavuşacaklardır.”* (Y5, Y9, Y14, Y15, Y18, Y21, Y22, Y26, Y29, Y30,) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Bazı okul yöneticileri ise *“Öğretmenin toplumda hak ettiği saygınlığı kazanması için kendini sürekli olarak geliştirmesi gerektiğini düşünüyorum.”* (Y10, Y20) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

3.3. Toplumun Değişen Bakış Açısı

Teknolojinin gelişmesiyle beraber toplumun da olaylara bakışı değişmiştir. Toplumun bakış açısının değiştiği unsurların başında da öğretmenler gelmektedir. Geçmişte günümüze dek öğretmenlere yönelik olumlu bir bakış açısına sahip olan toplum, günümüzde ise öğretmene olan bakış açısı olumsuz yöne dönmüştür. Toplum nezdinde öğretmene kötü bir gözle bakılmaya başlanmıştır. Yapılan çalışmalar toplumun öğretmene olan bakış açısının değişmesinde birçok faktörün rol oynadığını ortaya çıkarmıştır. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *“Öğretmenlerin toplum nezdinde eski saygınlığını kazanmalarına olan inancım azdır. Çünkü insanların hayata, öğretmenlere bakışı çok değişti. Her şey menfaat ölçüsüne değerli olmaya başladı. Öncelikle öğretmenin öğretmene değer vermesi gerekir ki toplumun geri kalan kesimlerinin de öğretmene değer vermesini bekleyelim.”* (Y4, Y8, Y11, Y13, Y23, Y25, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, *“Toplumun öğretmene olan bakış açısının değişmesinde en büyük unsur sosyal medyada yapılan karalama haberleridir.”* (Y1, Y7, Y12, Y17, Y18, Y19, Y20, Y24, Y27, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

4. 2023 Vizyon Belgesi Türkiye’yi Eğitim Açısından Dünya Ülkeleri Arasında Hak Ettiği Konuma Getirebilecek Mi?

Eğitim sistemindeki sorunların devam etmesi, sorunları çözmeye yönelik bazı politikaların uygulanması gerektiği gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu politikalar bağlamında yakın zamanda yayınlanan 2023 vizyon belgesi de eğitimdeki sorunlara çözüm bulmak amacıyla yayımlanmıştır. Bu belgede eğitim yönelik bazı hedefler ortaya konularak bu hedefler doğrultusunda Türkiye’nin eğitim açısından istenilen seviye ulaşılması amaçlanmıştır. Yapılan bu çalışmada okul yöneticileri ile görüşmeler sağlanmıştır. 2023 vizyon belgesi Türkiye eğitim açısından dünya ülkeleri arasında hak ettiği konuma getirecek mi, getiremeyecek mi bağlamında yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *“Alt yapısı hazırlanmadan hiçbir projenin, hiçbir vizyon belgesinin başarılı olma şansı yoktur. Alt yapısı hazırlanıp pilot uygulamalar yapıldıktan sonra yayınlanması gerekirdi.”* (Y8, Y12, Y13, Y14, Y19, Y21, Y22, Y23, Y25, Y28) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, *“Türkiye’nin eğitim açısından hak ettiği konuma gelebilmesi için ülkenin bütün kesimlerinde eğitim seviyesinin yükseltilmesi gerektiğini, eğitim seviyesinin de sadece bir nesli eğitmekle yükselmeyeceğini söylemekte yarar vardır.”* (Y10, Y16, Y18, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Okul yöneticilerinden bazıları da, *“Eğitimde istediğimiz başarıyı yakalamamız için, eğitim sisteminin sil baştan düzenlenmesi ve kendimize özgü bir eğitim sistemi oluşturmamız gerekir.”* (Y11, Y23, Y29) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul yöneticileri büyük çoğunluğu ise,

‘Eğitimde hak ettiğimiz konulma ulaşmak 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedeflerin somutlaştırılması ve sahada uygulanabilirliğine bağlıdır.’ (Y1, Y5, Y7, Y15, Y17, Y 20, Y24, Y 26) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, ‘Yayınlanan vizyon belgelerinin yayımlayan bakanın görev süresiyle sınırlı olması ve bakana bağlı kalması, konulan hedeflerin gerçekleştirilmesini zorlaştırmaktadır.’ (Y27) şeklinde görüş bildirmiştir.

5. Öğrenci sayısının bu kadar fazla olduğu bir yerde sınavla öğrenci alan okul sayısını azaltmak var olan eğitim sorunlarımızı çözecek mi?

Sınavla öğrenci alan okul sayısını azaltmak var olan eğitim sorunlarımızı çözüp çözmeyeceği konusunda yapılan görüşmelerde okul yöneticileri farklı değerlendirmeler de bulunmuşlardır. Sınavla öğrenci alan okul sayısının azaltılması gerektiğini dile getiren yöneticiler olduğu gibi, sınavla öğrenci alan okul sayısının azaltılması eğitim sorunlarını çözmeyeceği yönünde değerlendirmelerde bulunan okul yöneticileri de vardır. Sınavla öğrenci alan okul sayısını azaltmak var olan eğitim sorunlarımızın çözümlenip çözülemeyeceği çözer mi konusunda yapılan görüşmelerde şu alt temaları ulaşılmış olup temalar aşağıda verilmiştir.

- Sınavla Öğrenci Alan Okulların Sayısının Azaltılması
- Okullar Arasındaki Farklılıkların Azaltılması

5.1. Sınavla Öğrenci Alan Okul Sayısını Azaltılması

2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler çerçevesinde sınavla öğrenci alan okul sayısını azaltmanın var olan eğitim sorunlarımızı çözüp çözmeyeceği konusundan okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde, okul yöneticileri konuyu farklı yönlerden değerlendirmişlerdir. Yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *‘Sınavla öğrenci alan okul sayısını azaltmak eğitim sorunlarımızı çözmeyeceği gibi öğrenciler arasında yaşanan sınav yarışını da kızıştıracaktır. Bu da var olan eğitim sorunlarına yeni sorunların eklenmesine sebep olacaktır.’ (Y4, Y6, Y7, Y9, Y14, Y15, Y17, Y23, Y26, Y27) şeklinde olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri ise, ‘Sorun sınavla öğrenci alan okul sayısını azaltmak değil, yapılan sınavların niteliğidir.’ (Y10, Y18, Y20) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, ‘Keşke sınav olmasa. Öğrenciler at yarışını misali birbiriyle yarıştırmaları. Öğrencileri sınava mecbur bırakmayalım, öğrencilerin istek ve kabiliyetlerine göre okulları tercih etmelerini sağlamalıyız.’ (Y13) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Bir okul yöneticisi ise, ‘Sınava karşı değilim, yapılacak olan sınavların ikinci kademedeki sonra yapılması gerektiğini, aynı zamanda tek tip bir sınav sisteminden vazgeçilmesini, sınavların öğrenciye göre hazırlanmasına, öğrencinin sınava göre değil.’ (Y10) şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Okul yöneticilerinin bir kısmı ise, ‘Sınavla öğrenci alan okul sayısını azaltmak yerine eğitim sistemindeki aksaklıkların giderilmesi ile eğitim sorunlarının da büyük bir çoğunluğu çözülecektir.’ (Y12, Y16, Y17, Y19) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.*

5.2. Okullar Arasındaki Farklılıkların Azaltılması

2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler okullar arasındaki farklılıkları azaltmaya yöneliktir. Farklılıkların azaltılması ile beraber eğitim sorunları bir nebze de olsa çözülecektir. Okullar arasındaki farklılıkların azaltılması var olan eğitim sorunlarını çözüp çözemeyeceği konusunda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *‘Önemli olan okul sayısını azaltmak değil, okulları niteliklerini artırarak, okullar arasındaki farklılıkların giderilmesini sağlamaktır.’ (Y2, Y3, Y8, Y11, Y18, Y20, Y24, Y25, Y29, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, ‘Sorunun kökeni okullar arasındaki farklılıkların azaltılması değil, sorunun kökeninde sınav sistemi yatmaktadır. Sınav sisteminin öğrencilere göre düzenlenmesi gerekir.’ (Y16) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Diğer okul yöneticileri ise, ‘Okullar arasındaki farklılıkların azaltılması eğitim sorunlarını çözmez.’ (Y1, Y5, Y7, Y14) şeklinde olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır.*

6. Zorunlu Ders Saati ve Çeşidinin Azaltılması Gerçek Manada Olumlu Bir Etki Yaratır mı?

2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedeflerden biri de zorunlu ders saati ve çeşidinin azaltılmasıdır. Bunun gerçek manada öğrenci ve öğretmen üzerinde olumlu bir etki yaratıp yaratmayacağı merak konusu olmuştur. Zorunlu ders saati ve çeşidini azaltılması gerçek manada olumlu bir etki yaratır mı bağlamında, dersleri nitelikleri, zorunlu ders saatlerinin azaltılması, derslerin öğrencilerin okul algısı üzerindeki etkisi ve öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımı gibi konularda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul yöneticilerinin farklı değerlendirmelerde bulunduğu görülmüştür. Zorunlu ders saati ve çeşidini azaltılması gerçek manada olumlu bir etki yaratır mı konusunda yapılan görüşmelerde şu alt temaları ulaşılmış olup aşağıda sıralanmışlardır.

- Zorunlu Ders Saatlerinin Azaltılması
- Dersleri Nitelikleri
- Derslerini Öğrencinin Okul Algısı Üzerindeki Etkisi
- Öğrencilerin Sosyal, Kültürel Ve Sportif Faaliyetlere Katılımı

6.1. Zorunlu Ders Saatlerinin Azaltılması

2023 Vizyon belgesinde yer alan hedefler çerçevesinde, okullarda zorunlu ders saati ve çeşidinin azaltılması olumlu bir etki yaratır mı konusunda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu, *'Ders sayısı ve çeşidinin azaltılmasını kesinlikle olumlu buluyorum. Ders sayısı çok fazla ve olan derslerin öğrenciye akademik anlamda bir faydası yoktur.'* (Y1, Y3, Y5, Y6, Y8, Y9, Y10, Y13, Y14, Y15, Y16, Y17, Y19, Y23, Y26) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, *'Zorunlu ders saati ve çeşidinin azaltılması olumlu bir etki yaratmaz. Verilen dersler öğrenciler açısından alınması gereken derslerdir. Bu dersler öğrencilerin gelişimlerini sağlıyor.'*(Y20) şeklinde görüş bildirmiştir. Bazı okul yöneticileri ise, *'Zorunlu ders sayısının azaltılması gerektiğini ancak verilecek olan derslerin de öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerine göre düzenlenmesi gerektiğini ifade etmişlerdir.'* (Y2, Y7, Y11, Y16, Y21) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Diğer bir okul yöneticisi ise, *'Verilen dersler esnek olmalı ve bölge koşullarına göre değişkenlik gösterebilmelidir.'*(Y4) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

6.2. Derslerin Nitelikleri

Yapılan bu çalışmada ders sayısının ve çeşidinin azaltılmasının olumlu bir etki oluşturup oluşturmayacağı konusundan okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *'Ders sayısının azaltılması önemlidir ancak verilecek olan derslerin sayısından çok, derslerin niteliği önemlidir. Ders sayısı ve çeşidi öğrencilerin ilgi ve kabiliyetleri göz önünde bulundurularak düzenlenmesi daha iyi olacaktır. Öğrencileri hayata hazırlayacak ve geliştirecek dersler seçilmelidir.'*(Y2, Y8, Y10, Y11, Y16, Y28) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, *'Zamana hitap etmeyen ve çocuğun hızını kesen dersler yerine, öğrencilerin becerilerini geliştirecek derslerin eğitim müfredatına alınması daha isabetli olacaktır. Öğrencileri bilgi çağı koşullarına göre yetiştirmemiz gerekir.'*(Y26) şeklinde görüş belirtmiştir.

6.3. Derslerin Öğrencilerin Okul Algısı Üzerindeki Etkisi

Okullarda okutulan dersler öğrencilerin okula karşı algılarını olumlu veya olumsuz etkiler. Bu doğrultuda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *'Ders sayısı ve çeşidi çok fazladır. Öğrenci kendisi için zaman ayıramıyor, ihtiyacı olmayan bir sürü boş bilgiyle donatılıyor. Bu da onun okuldan soğumasına sebep olmaktadır.'*(Y13, Y18, Y25)

Şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bazı okul yöneticileri de, *'Ders sayısının ve çeşidinin fazla olması öğrencilerin okul algısı üzerinde olumsuz bir etki yaratmaktadır.'*(Y1, Y3, Y5, Y7, Y9, Y10, Y11, Y12, Y14, Y15, Y20, Y21, Y28, Y29, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

6.4. Öğrencilerin Sosyal Kültürel ve Sportif Faaliyetlere Katılımı

Yapılan görüşmelerde okutulan ders sayısının fazla olması nedeniyle öğrencilerin ders dışında sosyal aktivitelere katılımının oldukça az olduğu görülmüştür. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *‘Öğrencinin sosyal faaliyetlere katılımını artırmak için ders sayısının azaltılması gerekir.’* (Y1, Y7, Y12, Y23, Y27) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, *‘Ders saatinin azaltılması demek öğrenciler için ek bir zaman olacağı anlamına gelmektedir. Oyun oynayan, enerjisini harcayan ve oyuna doyan öğrenciler olacaktır.’* (Y14) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu ise, *‘Ders sayısı ve çeşidin azaltılması öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımını artıracaktır.’* (Y2, Y4, Y6, Y8, Y15, Y19, Y21, Y25, Y29, 30) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

7. 2023 Vizyon Belgesinde Yer Alan Okullarda İdareci Olmak İçin Girilen Sınav Yüksek Lisans Şartını Olumlu Buluyor musunuz?

Okulun önem kazanmasıyla birlikte okulu yönetecek olan insanların da önem kazanmasını sağlamıştır. Okul yöneticilerinin donanımlı olması, okul için oldukça önemlidir. Bir okul müdürü aynı zamanda bir liderdir ve liderlik vasıflarını da taşıması gerekir. *‘Bir okul, okul müdürü kadar okuldur.’* Okulu yöneten kişi ne derecede başarılı ise, yönettiği okul da o derecede başarılı olacaktır. Okul yöneticilerinin iyi bir sistemle seçilmesi gerekir. Okullarda idareci olmak için getirilen sınav ve yüksek lisans şartının getirilmesi konusunda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *‘Sınav ve yüksek lisans şartını olumlu bulmuyorum. Bir okulda idareci olmak için, sınav ve yüksek lisans şartı yeterli değildir. İdareci olacak olan kişi belli bir deneyime sahip olmalı, liderlik vasıflarını taşımalı ve belli bir bilgi birikimine sahip olmalıdır.’* (Y6, Y10, Y11, Y18, Y29) şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir. Görüşme yapılan bazı okul yöneticileri ise, *‘Sınav ve yüksek lisans şartını olumlu buluyoruz ancak liyakate dayalı sistem getirilirse olumlu olur.’* (Y9, Y10, Y12, Y13, Y14, Y16, Y20, Y23, Y25, Y27) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, *‘Getirilen sınav ve yüksek lisans şartlarının kariyer ve liyakate ulaşmada yetersiz olduğunu düşünüyorum.’* (Y3) şeklinde olumsuz bir değerlendirmede bulunmuştur. Diğer bir okul yöneticisi ise, *‘Sınavı geçen ve yüksek lisans yapan her kişinin aynı zamanda iyi bir idareci olacağını söylemek çok zordur.’* (Y15) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde okul yöneticilerinin büyük çoğunluğu ise, *‘Sınav ve yüksek lisan şartını olumlu buluyoruz.’* (Y1, Y2, Y5, Y8, Y17, Y18, Y22, Y24, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Başka bir okul yöneticisi ise, *‘Sınav yüksek lisans şartını kesinlikle olumlu buluyorum, ancak mülakatın kaldırılması gerektiğini düşünüyorum. Ayrıca okul idarecilerinin de ekiplerini oluşturması gerekir. İdarecilerin grup şeklinde çalışması okulun başarısı için daha faydalı olacağı kanaatindeyim.’* (Y7) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

8. 2023 Vizyon belgesi eğitimi dört temel kavramı (öğretmen, öğrenci, ebeveyn ve Bakanlık) olan öğretmen öğrenciye bebeğin okulda bakanlık arasında etkili bir iletişim kurmasını sağlayacak mı kurulan bu iletişim öğrenci disiplini sildiğini azaltacak mı?

Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri ortaya konulan hedeflerle etkili bir iletişimin kurulabileceğini savunurken, bazı okul yöneticileri de bu dört unsur arasında etkili bir iletişimin kurulmasının zor olduğunu savunmuşlardır. Diğer okul yöneticileri ise, etkili bir iletişimin kurulabileceğini, ancak bunun için belli şartların yerine getirilmesi gerektiği yönünde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bu değerlendirmelerden yola çıkarak şu alt temalara ulaşılmıştır:

- Öğretmen - Öğrenci - Veli Arasındaki İletişim
- Öğretmene Hak Edilen Değerin Verilmemesi

8.1. Öğretmen-Öğrenci-Veli Arasındaki İletişim

Günümüzde eğitimin temel unsurları arasında iletişimin kopma noktasına geldiğini görmekteyiz. Yapılan görüşmelerde, okullardaki öğrenci disiplinsizliğinin sebebi, öğretmen-öğrenci ve veli arasında etkili bir iletişimin olmamasıdır. Bu konuda okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *‘Öğretmen, öğrenci, veli, okul ve bakanlık arasında iletişimin sağlanması çok zordur. Eğitimin ana unsurları arasında iletişim tam manasıyla hiçbir zaman kurulamaz.’* (Y1, Y2, Y7, Y9, Y10, Y15, Y17, Y20, Y21, Y22, Y24, Y25, Y30) şeklinde olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, *‘Aradaki bu iletişim kopukluğu olduğu sürece de öğrenci disiplinsizliğinin azalacağını düşünmüyorum.’* (Y3) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Başka bir okul yöneticisi ise, *‘Ortaya konulan hedefler uygulanırsa etkili bir iletişim kurulabilir, etkili iletişimin kurulmasıyla da öğrenci disiplinsizliği azalacaktır.’* (Y11) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

8.2. Öğretmene Hak Edilen Değerin Verilmemesi

Yapılan görüşmelerde 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedefler doğrultusunda eğitimin bileşenleri arasında etkili bir iletişim kurulacak mı, kurulan bu iletişim öğrenci disiplinsizliğini azaltacak mı yönünde okul yöneticileriyle yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *‘Bana göre okullardaki öğrenci disiplinsizliğinin en büyük sebebi, öğretmene ve öğretmenlik mesleğine hak edilen değer verilmemesidir.’* (Y6, Y12, Y13, Y14, Y16, Y21) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Diğer okul yöneticileri, *‘Bakanlığın öğretmenleri desteklememesi, öğrenci disiplinsizliğini artırıyor.’* (Y19, Y20, Y24) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir başka okul yöneticisi ise, *‘Öğrenciye yatırımın olmadığı, bütün yaptırımların öğretmene yönelik olduğu bir yerde ne etkili bir iletişim ne de öğrenci disiplinsizliğinin azalmasından söz edemeyiz.’* (Y5) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Bir okulun disiplinli olması şarttır. Okullardaki öğrenci disiplinsizliğinin azaltılması konusunda bazı okul yöneticileri ise, *‘Öğrencilere bazı yaptırımların uygulanması gerekir.’* (Y3, Y8, Y11, Y29, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

9. 2023 Vizyon Belgesini Genel Olarak Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Okul yöneticileri ile yapılan görüşmelerde, okul yöneticileri 2023 vizyon belgesi hakkında farklı değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Okul yöneticilerinin bir kısmı 2023 vizyon belgesinin olumlu olduğunu savunurken bir kısmı da belge hakkında olumsuz düşüncelere sahip olduğunu ifade etmişlerdir. Okul yöneticilerinden bazıları ise 2023 vizyon belgesini olumlu bulmalarına rağmen ortaya konulan hedeflerin gerçekçiliğinden şüphe ettiklerini ifade etmişlerdir. 2023 Vizyon belgesi genel hatları ile toplumda iyi bir izlenim bıraktığı söylenebilir. 2023 Vizyon belgesini genel olarak nasıl değerlendiriyorsunuz konusunda yapılan görüşmelerde bazı okul yöneticileri, *‘Genel olarak olumlu buluyorum. Ortaya konulan hedefler uygulanırsa çok güzel sonuçlara ulaşabiliriz.’* (Y1, Y2, Y3, Y5, Y7, Y9, Y10, Y14, Y20, Y24, Y26) şeklinde olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Bir okul yöneticisi ise, *‘Sorunlu bir eğitim sisteminin sorunları, çözüm yollarının aranması ve hedef olarak belirlenmesi oldukça önemlidir. Ancak bu hedeflere ulaşmada ülke insanımızın durumu, ülkemizin koşulları, sosyo-ekonomik vb. durumların göz önünde bulundurularak oluşturulması gerekir.’* (Y6) şeklinde değerlendirmede bulunmuştur. Bazı okul yöneticileri ise, *‘Çok soyut bir çalışma olmuş, eğitim sorunlarının ancak atılacak somut adımlarla ve uygulamaya dönük kararlarla çözüleceğini düşünüyorum.’* (Y5, Y8, Y13, Y16, Y23, Y24, Y27, Y29) şeklinde olumsuz değerlendirmelerde bulunmuşlardır. 2023 Vizyon belgesinde yer alan hedeflerin etkili ve güzel olduğunu düşünen bazı okul yöneticileri ise, *‘2023 vizyon belgesinde ortaya konulan hedeflerin başarılı olması sahada uygulanmasına bağlıdır, sahada uygulanmazsa hiçbir işe yaramayacaktır.’* (Y4, Y10, Y14, Y19, Y25, Y28, Y30) şeklinde değerlendirmelerde bulunmuşlardır. Başka okul yöneticileri ise, *‘Ortaya konulan hedefler toplumun her kesimini heyecanlandırmış ve umutlandırmıştır.’* (Y11, Y12, Y17, Y18, Y22) şeklinde olumlu değerlendirmelerde bulunmuşlardır.

Sonuç ve Tartışma

Yeni Hükümet Sistemiyle beraber, bütün alanlarda yeni bir sürece girilmiştir. Bu sistemde Milli Eğitim Bakanlığı adaletli, insanın merkezde olduğu, öğretmenin önemine vurgu yapan, kuramda evrensel olan uygulamada ise yerli, bölgelere göre esneklik gösterebilen, becerileri geliştirmeye yönelik, çağın koşullarıyla uyumlu, sürekli olan bir dönüşüm amaçlanmaktadır. Dönemin koşullarına ayak uyduracak beceriler ortaya konulmuş ve bu becerilerin toplumun gelişmesi için kullanan, bilime merak duyan, gelenek-görenekleri önemseyen, kaliteli ve ahlak sahibi insanların yetişmesini amaçlayan 2023 eğitim vizyonu; Türkiye'nin eğitim alanındaki sorunların çözümü için yayımlanmıştır (MEB, 2018). Bu araştırma 2023 geniş görüşlülük belgesinin toplumda nasıl bir izlenim bıraktığı, koyduğu hedeflerin gerçekçiliği ve ortaya konulan hedeflerle eğitim sorunlarının çözülüp çözülmeyeceği noktasında 30 okul yöneticisiyle görüşülerek onların görüşlerine sonuca ulaşmak için yapılmıştır. 2023 vizyon belgesinde ortaya konulan en önemli hedeflerden birisi, bölgeler arasındaki farklılıkların azaltılmasıdır. Öğrencilere bir fırsat eşitliği sağlayıp sağlamayacağıdır. Araştırma sonucuna bakıldığında hedeflerin uygulanması sonucunda eğitim açısından birçok sorunun çözüleceğini söylenebilir. Eğitim sorunlarının çözümü yönünde oldukça iddialı hedefler yer almıştır belgede. 2023 vizyon belgesi, var olan sorunların görülmesi ve çözüm yolu üretmek, öğretmenlere yönelik meslek kanununun çıkartılması, okul koşullarının iyileştirilmesi, okul öncesi eğitimin zorunlu hale getirilmesi, bölgeler arasındaki farklılıklarının azaltılması, öğrenciler açısından fırsat eşitliğinden söz etmesi, kırsal bölgelerde çalışan öğretmenlere teşvik verilmesi, okullardaki öğrenci disiplinsizliğinin azaltılması, öğretmenin toplumdaki değerine atıfta bulunması, öğretmen-öğrenci-veli arasında etkili bir iletişimin kurulmasını sağlamak, okullarda idareci olmak için getirilen sınav ve yüksek lisans şartının uygulanması, zorunlu ders saati ve çeşidinin azaltılması, öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif faaliyetlere katılımını artırması, okul gelişim modelinin uygulanması, sınavla öğrenci alan okul sayısının azaltılması noktasında koyduğu hedefler yönüyle olumludur. Okul müdürlerinin, etkili ve verimli bir okul kültürü oluşturmada lider öğretmenlerin varlığına ne kadar çok ihtiyaçları olduğu ortaya çıkmaktadır(Çetin ve Güven, 2015). Geleceğe yönelik yapılan bu tür planlamalarda yer verilmesi ve çalışmalarda bulunulması önemli olarak değerlendirilen lider öğretmen yetiştirme okul kültürünü oluşturma üzerinde etkili olduğu söylenebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayımlanan 2023 Eğitim Vizyonu, akademisyenler, alan uzmanları tarafından hazırlanmış olması, takip edilmesi gereken çözüm yollarının ortaya konulması ve eğitimin temel problemlerinin tespit edilip yazılı bir metinle ifade edilmesi bakımından oldukça değerlidir. Ortaya konulan vizyon belgesi, eğitim camiasına eğitimin ana konularının ne olduğunu ifade etmesi ve bu konulardaki görevlerinin neler olduğunu ifade etmesi açısından da önemlidir. 2023 Eğitim Vizyonunu özetleyecek olursak; geleceğe yönelik çağa ayak uyduracak hedeflerin ortaya konulması, veriye yönelik politika ve hızlı karar alma anlayışının özümsemesi, iyileştirme ve geliştirmeye yönelik ölçme ve değerlendirmenin yapılması, Milli Eğitim Bakanlığının merkez ve yerel teşkilatlarında çalışan insan kaynağının sürekli olarak geliştirilmesi, okulların maddi açıdan desteklenmeleri ve kaynaklarının çeşitlendirilmesi, dıştan gözlem ve değerlendirmeye rehberliğin tekrar gözden geçirilmesi, yabancı dil eğitiminin temel dil becerileri üzerinden güçlendirilmesi, ülkemizde oranı oldukça düşük olan okul öncesi eğitiminde iyileştirmeler yapılarak zorunlu hale getirilmek istenmesi, ilkökul, ortaokul ve liselerde müfredatın öğrencilerin kabiliyetini geliştirmeye yönelik sadeleştirilmesi, meslek liseleri ve bu liselerde verilen eğitimin teşvik edilmesi ve üretimin artırılarak istihdam oranının artırılması, sınavla öğrenci alan fen ve sosyal bilimler liselerinde verilen eğitimin kalitesinin artırılması, imam hatip okullarında verilen müfredatın, ders yapılarının ve dil becerilerinin geliştirilmesi gibi konularda eğitim camiasında ve toplumum tüm kesimleri tarafından bir farkındalık oluşturması açısından inkâr edilemez bir değere sahiptir. Yayımlanan 2023 eğitim vizyonunda; öğretmen yetiştirme konusunda yapılan değişiklikler, veriye dayalı eğitim, yetenekli öğrencilere yönelik özel müfredat, yabancı dil eğitimi, okul öncesi eğitim, rehberliğin yeniden yapılandırılması ve eğitimi, teftiş ve denetleme hizmetleri, okullar arasındaki farklılıkların giderilmesi, müfredatın yoğunluk ve sıkıcılıktan kurtarılması, zorunlu ders

yükünün azaltılması, teknoloji vb. konularında verilen eğitim insanları umutlandıracak cümlelerle ifade dılmıştır (Taş, 2018b). Sürdürülebilirlik, belirli bir davranışın süresiz devam edebilmesidir. Liderlikte sürdürülebilirlik, örgütsel değerleri daha ikna edici ve etkili bir şekilde sürdürme becerisidir (Çayak ve Çetin, 2018). 2023 Vizyonunun sürdürülebilir olabilmesi için örgütsel değerleri daha ikna edici bir süreç içerisinde sürdürmeye çalışması beklenmektedir.

Öğretmenlerin ücretli, sözleşmeli ve kadrolu olarak ayrılması, ücretli öğretmenliğin ücretinin iyileştirilerek meşru hale getirilmesi, liyakate dayalı bir sistemin getirilmemesi, mülakatın hala devam etmesi, kendimize bir eğitim sisteminin varlığından bahsetmemesi yönüyle de olumsuzdur. Sonuç olarak 2023 geniş görüşlülük belgesinde ortaya konulan hedefler sahada uygulanmaya konulursa özellikle Türkiye'nin eğitim alanında yükselişini hızlandıracaktır. Eğitime yönelik kalitenin artırılması ve eğitim sistemlerinin denetim ve rehberliğine yönelik gelişmelerin sağlanması sebebiyle 20 senedir hesap verebilirlik politikaları üzerine yoğunlaşılacak çalışmalarda artış gözlemlenmektedir (Çetin ve diğ., 2018). Bu yönüyle 2023 eğitim vizyonunda hesap verebilirlik ile ilgili beklentilerin karşılanması beklenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, M. A. (2018). *Analysis of the Relationship between Pre-service Teachers' Value Orientations and Empathic Tendencies*, Educational Policy Analysis and Strategic Research.
- Akın, M. A. ve Minaz M. B. (2018). *Metaphoric Perceptions of Secondary School Students Related to Central Examinations*, International Journal of Progressive Education. Volume 14, Issue 6 December.
- Akın, M. A., İş, E. ve Öter. Ö. M. (2018). *Resmî Ortaokul ve Liselerde Görev Yapan Yönetici ve Öğretmenlerin, Değerlere Dayalı Yönetim Uygulamaları İle İlgili Görüşlerinin İncelenmesi*. Mukaddime, 2018, 9 (2), 241-259 DOI: 10.19059/mukaddime.322854.
- Aykaç M., Aykaç N., Sarıkaya H.S., (2018). Bir modernleşme öyküsü: Köy Enstitüleri / A Tale of Modernization: Village Institutes Volume, *Turkish Studies* 13/27 Fall 2018, p. 183-201, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14620, Skopje/MACEDONIA - ANKARA-TURKEY.
- Anadolu-Eğitim-Sendikası. (2018). *2023 Vizyon Belgesi*. Ankara: Anadolu-Eğitim-Sendikası.
- Argun, T. (1997). Vizyon. "Executive Excellence".
- Arkan, A. (2018, 12 27). Vizyon Belgesi Hedef ve İhtiyaçlar. *Sabah Gazetesi*.
- Aydın, M. (2010). *Eğitim Yönetimi*. Ankara: Hatipoğlu yayınları.
- Coombs, P. (1973). *Eğitim Planlaması Nedir*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Çayak S., Çetin M., (2018). Sürdürülebilir Liderlik Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması / Sustainable Leadership Scale: Validity And Reliability Study, *Turkish Studies*, Volume 13/27, Spring 2018, p. 1561-1582, ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13703, ANKARA-TURKEY
- Çetin M., Karsntik İ., Yazıcı E., Erol İ., (2018). Yükseköğretim Kurumlarının Örgütsel Hesap Verebilirlik Düzeylerinin Öğretim Elemanlarının Örgütsel Bağlılık ve Örgütsel Güven Düzeyleri İle Olan İlişkisi / Relationship of organizational accountability Levels of Higher Education Institutions To Organizational Commitment And Organizational Trust Levels Of The Academic Staff, *Turkish Studies* Volume 13/27, Fall 2018, p. 461-478, ISSN: 1308-2140,

- www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.14388>, Skopje/MACEDONIA - ANKARA-TURKEY
- Çetin M., Güven Y., (2015). Lider Öğretmenlerin Okul Kültürüne Etkileri, Inesjournal – Effects Of Leading Teachers On School Culture, Inesjournal Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi – The Journal Of International Education Science, Yıl:2, Sayı:3, Haziran 2015, s.1-15, KONYA
- Dağdelen, Z. (2008). Adalet ve Kalkınma Partisi Eğitim Politikalarının Basına Yansımaları. *Eğitim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 03(01).
- Demirel, Ö. (1992). Türkiye’de Program Geliştirme Uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(27-43.).
- Demirel, Ö. (2007). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ekiz, D.(2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş. Ankara.
- Genç, C. (2018, 10 27). Eğitim Vizyonu Bu Mu? *Yeni Dönem Gazetesi*.
- Güçlü, A. (2018, 10 21). Eğitimde 2023 Vizyonu. *Milliyet Gazetesi*.
- Harper, S. G. (1997). Umut Bir Yöntem Olamaz. İstanbul: Boyner Yayınlar.
- Hesapçıoğlu, M. (1989). *Eğitim Planlaması ve Yönetim*. İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
- MEB. (2003-2009). *2003-2009 Resmi İstatistikleri*. Ankara: MEB.
- MEB. (2008). *Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim*. Ankara: MEB.
- MEB.(2018).2023 Vizyon Belgesi. Ankara.
- Öner, S. (2018, 10 24). 2023 Eğitim Vizyon’unda 4+ 4+4’ ün Akıbeti Belirsiz. <https://www.egitimajansi.com/yrd-doc-dr-sakin-oner/2023-egitim-vizyonunda-444un-akibeti-belirsiz-kose-yazisi-1640y.html> (Erişim Tarihi, 25.12.2018).
- Saylan, N. (2017). *Eğitim Bilimlerine Giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Senge, P. (1996). Beşinci Disiplin. *Beşinci Disiplin*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Taş, H. & Kiroğlu, K. (2017). Assessment of the 2017 primary school social studies curriculum according to teachers’ views. *Elementary Education Online*, 17(2), 697-716
- Taş, H. (2018a). Eğitim, öğretim ve bilim hizmetleri kolunda faaliyet gösteren sendikaların yenilenen öğretim programlarına ilişkin görüşlerinin programın öğeleri bağlamında karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(57), 441-454 <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2018.2463>
- Taş, H. (2018b). 2023 Eğitim Vizyonunun Teftiş ve Kurumsal Rehberlik Düzenlemesi Üzerine Bir Değerlendirme. *Eğitime Bakış Dergisi*, (44), 10-17
- Taş, H. & Kiroğlu, K. (2018). Evaluation of Educational problems regarding the end of term inspection reports of the inspectors of education (Ordu province sample), *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 9 (31), 320-365.
- Tuna, Y. (2003). Kalkınma Planlarında Yüksek Öğretim . *Milli Eğitim Dergisi*, 160.
- Türk-Eğitim-Sen. (2018). *Eğitim Sistemine İlişkin Görüş ve Öneriler*. Ankara: Türk Eğitim Sen.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.